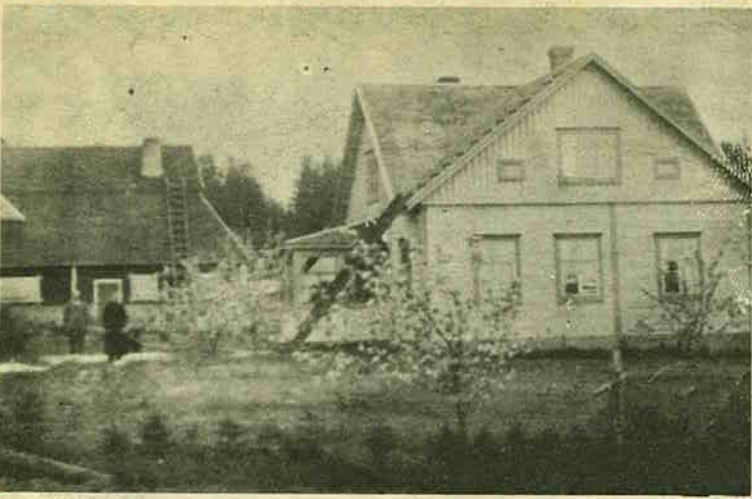

Aleks Hyttiän talo Joentaan Hinkkasessa.

Mauno Kajaala:

Joentaan Hinkkasen kulma 35 vuotta sitten ja lähtö

Rakentamista, kaunistamista ja kaikin puolta kehittämistä aina pitkälle tähtäävää elämäntyyliä ylläpidettiin kelpo Metsäpirtin pienoisessa Hinkkasen kylässä. Tämän kylän elämästä ja ihmisistä on tarkoitukseni nyt kertoa, siltä tasolta, jossa itse elin ja elämäni arvioin siellä.

Virallisestihan kylämme kuului Joentaan nimen alle, mutta kun Joentaan alue oli kovin laaja, oli kansan keskuudessa ja puhekielessä ristitty jokaiselle kylän osalle oma nimi. Joentaan koulupiiri käsitti monta tällaista pienempää kyläosasta, joista mainittakoon: Puikkola, Korkkala, Haapsaari, Lehtmettä, osa Hatakkalaa, Paukunmäki, Malakki, Hinkkanen, Pornitsoi, Härkaho, Koisilta ja Räikkylä. Nämä edellä luetellut nimet juontuivat pääasiassa kylän alkuperäisten asukkaiden sukunimien mukaan, mutta oli muitakin sellaisia merkittävyyksiä, joista sitten nimi on syntynyt.

Jossain ikivanhassa kartassa on maininta Hinkkasen talon paikasta kylässämme, mutta kukaan ei sen nimistä asukasta kylässä koskaan muistanut asuneen. Kyllä se nimi vain oikein hyvin sopi sille kylälle. Uskon ettei kukaan sitä moittinut, en ainakaan koskaan sellaista kuullut. Luontonsa ja maastonsa puolesta Hinkkanen oli hieno paikka asuttavaksi. Noin kymmenen metriä leveä Viisjoki kulki pitkin kylän viera, kovasti mutkitellen, heittäen lenkinsä melkein jokaisen talon lähelle, tarjoten kesällä virkistävän uimarannan, suisto-paikan kalarysille, kalaisen veden onkijoille, hyvän rapukannan ravustajille, juomapaikan laiturille, haaveilupaikan romantikoille, sorsille pesimärannat. Talvella se loi mäkimielle oivalliset laskettelupaikat, jotka se vaelteli syvän notkon pohjalla. Kylmäkellareihin sieltä jäit nostettiin. Mahtoivatko kylän asukkaat tulla aina edes huomanneeksi, kuinka suuri luonnon lahja se meille olikaan.

räiset kärryt, joissa oli koppi, etteivät herrat kastuneet tai tulleet pölyisiksi. Silloin olivat herrat tarkkoja, ei saanut hevosen karvat lentää vaatteille. Jos karvoja tuli vaatteille, eivät maksaneet kyytimaksua. Koko kylän väki tuli katsomaan noita kärryjä, kun ei oltu sellaisia ennen nähty hevosen perässä. Ei ollut polkupyöriäkään koko kylässä, kuin joskus myöhemmässä vaiheessa. Kun sitten tuli ensimmäinen auto kylään, taas oli koko kylän väki katsomassa. Sanoivat, että tuo oli piru, kun se teki tuollaiset jäljetkin maantiehen. - Tähänmalliin haastelee H ä m ä l ä i s e n V ä i n ö Kauhajoen Aronkylästä.

Mauno Kajaala.

Tämä joki muodosti kylämme länsirajan ja myöskin pohjoisrajan. Kylämme itäraja oli kokonaan metsää. Siellä kulki heikkaharju melkein koko kylän mitan, muodoltaan salpausselkää pienois-koossa muistuttava. Se oli nimeltään Repoharju. Kylän eteläpäässä oli ihmeellisiä hiekkakukkuluita, samanlaisia kuin kohotoksilla olivat ruusleivät leipomisen aikaan. Kylän poikkisuunnassa virtasi pieniä puro-ojia, joista isommat olivat Laurilanoja ja Karhuoja. Laurilanoja oli siitä ihmeellinen, ettei koskaan kovillakaan talvipakkasilla jäänytynyt. Siinä virtasi hopean kirkasta oikein hyvää juomavettä. Se oja alkoi Repoharjun juurelta sora-ästä ja laski Viisjokeen. Tämän ojan varrella syntyi kylän alkuasutus. Vanhan Laurilan eli Lemmetin myllykin sai siitä aikanaan käyttövoimansa. Tämä mylly rakennettiin v 1901. Siinä oli yksi kivipari suoraa jauhusta varten. Mylly oli käytössä noin 15 vuotta ja kävi siinä myllymiehiä Miikkulaisista asti. Veden vähyyden takia myllyhomma lopetettiin. Mylly myytiin poissirretäväksi Raudun Aliskaan, jossa se oli vähäisessä käytössä talvisaatan asti. Laurilan ojaasta otti juomaveden melkein puolen kylää.

Kylän viljelysmaat olivat lihava-multaisia jokirantamaita suurimalta osalta. Itäosan viljelysmaapohja oli savihietaa ja vähäinen määrä mutaperäistä aluetta. Viljelyskasvit menestyivät kaikki, mitä yleensä Suomessa viljellään. Kokeilipa joku tattarinakin kasvatusta tyydyttävien tuloksin. Sokerijuurikkaan viljely levisi Antrean sokeritehtaan valmistamisen jälkeen Hinkkaseenkin kulovalkean tavoin. Simolan tilallakin sitä oli hehtaareimäärin. Maitotuotteet markkinoitiin kermana osuuskauppaan, joka kuljetti ne edelleen Viipurin.

Puutarhaviljelylle kylän alue oli kokonaisuudessaan erinomaista ja tähän suuntaan maamiesseuran

neuvontatyö kovasti tähtäsikin. Kun viljelyspinta-alat olivat yleensä pienenpuoleisia, olisi puutarhantuotteiden viljely antanut työtä ja hyvinvointia kenties hyvinkin paljon.

Seuratoiminta oli kylässämme erittäin vilkasta. Oli maruttoja, lottia, oli väkeä maamiesseuras- sa, urheiluseurassa, raviseurassa ym. Uskonnolliset seurukset näyttelivät kuitenkin pääosaa. Saarnamiehiä kulki kylässämme vaikkakin kaukaa muualta Suomesta. Eräskin naissaarnaajapari kertoi olevansa kotoisin Huitisista. Sitä en muista, mihin kirkkokuntiin he kukin kuuluivat, mutta yleensä ei kovin jyrkkää rajaa tehty. Näistä saarnaajista muistan Hännisen, Pennasen, Sokan ja Huotarin Mikon. Sokka-niminen lähetti meillekin pari kertaa vuodessa ennakkoon vain kortin, että hän tulee sillä päivämäärällä ja käykään käskemässä kyläläisiä seuroihin. Hän oli tavallisesti meillä yöstä ja seuraavana päivänä hänet piti hevosella viedä Marttinalle vastaavaan tilaisuuteen.

Vienan Karjalan Mikko yritti pitää lapsille pyhäkoulua, vaikka ei siellä suinkaan oltu pienimmäskään määrin vieraiden opettajavolmien tarpeessa, koska meillä oli kaksi hyvinkin pätevää opettajaa, sillä alalla, Anna-Maria Lemmetti ja Oskari Puikkonen. Vienan Mikko puhui huonosti suomen kieltä, niin ettei läheskään kaikkia sanoista päässyt "kärryille" arvaamallakaan. Oliko hän vilpiltön saarnamies vai jokin hämähä urkija, mene ja tiedä.

Ei siellä ihmisiltä paljon passeja kyselyä, sai olla mies vaikka keltusta, kaikki siellä saivat vapaasti kulkea ja tutkia. Kulki joista puheen ollen ilmestyi sinne sodan edellä eräs Jussi Jantuseksi itseään kutsuva miekko. Hän oli niin ihmeellinen kaveri, että siitä voisi kirjoittaa kirjan aivan erikseen. Hän saattoi tulla johonkin taloon ja viipyä viikkokaupalla lähtöpyynnöistä vähääkään välittämättä. Hän voi taas mitään ilmoittamatta hävitä teille tietymättömille ja ilmestyä taas matkoistaan mitään kertomatta. Näin jälkepäin tulee pakostakin sellaisia ajatuksia niistä "jantusista", että kenenkään toimeksiantosta he siellä ennen sotia niin kovasti liikkui. Me ihmispoliset elimme ja asumme siellä autuaallisessa rauhan olotilassa, ettei kenenkään mieleen tullut sitä, että jokin suuri voima punoo parhaillaan juonia meidän päänmenoksi ja karkoittamiseksi sieltä. Vilpittömästi sanoen, uskoimme aina rauhantekoon asti vielä sodan aikana, että pääsemme kotiin jatkamaan keskenjääneitä touhujamme.

Kylän asukkaat

Saanan esitellä myös kylän asukkaat, niin tarkoin kuin muistan. Lähden kylän pohjoispäästä Suvelasta: isäntä August, vaimo Katri ja kotona tyttäret Emilia ja Anna ynnä pikkumies Kauko. Seuraava on Enola, jossa isäntänä Aleks Hyttiä, vaimo Aune ja lapset Aapo, Lempi, Iida, Aino, Jooseppi, Johannes, Viljo, Taito sekä miniöitä Maire ja Selma, ynnä pikku tyttö Aila. Kivenheiton päässä asuivat Inkeristä muuttaneet maanviljelijät Maria ja Aleks Mikkola. Samalla välimatalla eteenpäin asui Kustaa Hämäläinen vaimonsa Katrin ja tämän tyttären Ailin kanssa. Nyt kuljemme ns suotietä pitkin noin kolmesataa metriä, josta tavoitamme Alekkalan paikan: isäntä Aleks Lemmetti, vaimo Eeva, lapset Eemil, Johannes, Uno, Agneetta, Anna, Lauri, Amalia ja miniä Aino. Poikkeamme vähän oikealle Aaprolaan, jossa vanhasta isäntäväestä on emäntä Maria jäljellä, poika Eemil ja vaimonsa Aili sekä sisarukset Anna-Maria, Aili, Aino ja Aune. Ylitämme Laurilan ojan ja aivan ojan partaalla oikealla asuu Aleks Lemmetti, vaimo Hilda se-

kä poika Taito. Melkein samassa pihassa asuu toinen veli Lauri Lemmetti, vaimo Helena, lapset Jouko, Jorma, Irja sekä mummo Anni. Nyt taas kaksisataa metriä eteenpäin ja vasemmalle, jossa taloa pitää Johannes Susi, vaimo Liisa, heillä tytär Sallisaara ja mummo Helena sekä emännän veli Aleks. Palaamme takaisin tielle ja samasta kohtaa suoraan poikki tien suunnistamme Simolaan, jossa tapaamme isännän Ville Nuoran vaimonsa Marian sekä tyttäret Annan, Aunen sekä vanhan isäntäväen Antin ja Helenan. Oikaisemme pellon yli takaisin kylätielle ja sen tummussa olevaan Teppolaan, jossa isännnyttä pitävät Manu Suikkanen ja vaimonsa Saima, lapset Lahja, Kirsti ja Martti ja vanhaisäntä Teppo. Talustelemme parisataa metriä eteenpäin Matikkalaan, jossa tavoitamme isännän Heikki Pp. Puikkosen, vaimonsa Marian, sisaren Loviisan sekä pojan Erkin ja mummon Annin. Samaa tietä vielä hieman eteenpäin tulemme Aleks Suikkaselle, hänellä vaimo Emilia ja lapset Viljam ja Elsa. Tulemme sitten vähän takaisin ja lähdemme risteävälle tielle. Ensimmäiseksi tällä tiellä hieman oikealta Virolasta tavoitamme Paavo Puikkosen vaimonsa Helenan ja lapset Toivon, Albertin ja Aleksin. Seuraava talo kylätien varressa vasemmalla on Manu Pulinen, vaimo Maria ja poika Lauri. Samassa ryhmässä tien oikealla puolella asuu Tuomas Torikka, vaimo Anni, poika Herman ja hänen vaimonsa Hilja ja heidän lapsensa Lauri, Valtteri ja Aira. Nyt teemme taas pienen nykyisen ja tulemme Rallisen kukkuralle, jossa ensimmäisenä oikealla asuu Salomon Korkka ja vaimonsa Amalia, lapset Anna-Maria, Jouko, Eino ja kuopus Aulis. Sitteen seuraa Manu (Nännimäinen) nyk. Kajaala, vaimo Maria ja lapset Arvi, Tauno, Vilho, Aili, Veikko, Annikki, Olavi ja Matti. Seuraava paikka on Antti (Nännimäinen) nyk. Kajaala, vaimo Amalia, lapset Elvi, Mauno ja Arvo. Vielä yksi paikka täältä otetaan, nimittäin Aleks Torikka, vaimo Emilia, lapset Helmi, Linda ja Leo. Eräs talo jäi mainitsematta, kylävyön keskeltä vähän kauemmas sivuun sijoittunut monitoimimies Oskari Puikkonen, vaimo Varpu ja lapset Leo ja Pauli. Tällä paikalla viimeksi asui Simo ja Darja Peltonen.

Kylän raja ei ollut kovin selvä, tähän olisi pitänyt ottaa vielä mukaan ainakin kymmenen taloa monenlaisten kanssakäymisten takia, mutta ne voitaneen katsoa paremmin jo muualle kuuluviksi.

Tällainen määrä ihmisiä Hinkkasessa silloin asui - mutta missä he nykyisin lienevätkään. Hyvin monet ovat jo olleet viimeisessä iltahuudossa ja matkasauvansa jättäneet. Valtaosaltaan kylämme

asukkaat kuuluivat viljelijäväestöön.

Viime ajat ja lähtö

Kuudestoista lokakuuta v 1939 saivat kylän asukkaat vastaanottaa ankan määräyksen, että kylämme oli vaaralliseksi joutuneen sijaintinsa takia evakuoitava eli tyhjennettävä. Nyt tulikin hätä käteen, että mihin mennään. Nautakarja lähetettiin heti hoitajineen viranomaisen toimesta Lappeelle ym. sisä-Suomeen. Koska pitäjän pohjoispuoli sai vielä jäädä paikoilleen, hakivat siirtymään joutuneet majapaikkaa paikoilleen jäävistä kylästä. Me onnistuimme pääsemään Lapanisten kylän Anna-Liisa Tuokon taloon toistaiseksi. Ahdastahan siinä vähän oli, kun jo ennenstään talonväen lisäksi siinä oli Matti Kaasalainen myös perheineen.

Maamiesseuran neuvoja Viljam Kouhia toimi YH:n aikana työvoimapäälikkönä Metsäpirtissä ja hän haali kaikki kynnelle kykenevät erinäisiin korjaustöihin evakoiduille alueille. Tähän porukkaan joutuivat lähes kaikki, paitsi reserviläiset. Kun sokerijuurikasta oli suuret määrät vielä maassa, saimmekin tästä valtiensa työntekn sodan syyttymiseen asti. Keskiviikkoisin saimme sentään vielä sotilasviranomaisen luvalla käydä Hinkkasessa hakemassa tavaroita ja muutenkin tarkkailemassa, kuinka kotimme oli säilynyt. Kanat jäivät yksin taloon karjapuolesta ja niille varasimme vilkon muonan eteenpäin.

Viimeisenä keskiviikkona (sota alkoi torstaina) kotiinpäin menivät hevosjonot muodostuivat pitkiä. Kaikilla oli asiaa kotiin. Olin pilottanut ennen ensimmäistä lähtöä seinätaulut puutarhaan pienen maakerroksen alle. Käivoin ne nyt ylös tarkastaakseni, miten olivat säilyneet. Koska totesin hieman kosteusvikoja, laitoin ne hyllyn päälle kuivumaan seuraavaa kertaa varten, jolloin voin ne taltioida parempaan paikkaan. Seuraavaa kertaa ei koskaan tullut.

Marraskuun 30. v 1939 kello seitsemästä muodostui ikimuistoinen hetki. Isä tuli piha-askareiltaan tupaan ja sanoi: Nyt se on sitten alkanut." Ihmettelimme hänen vakavaa ilmettään ja kysyimme, mikä on alkanut. "Sota", hän sanoi. Ryntäsimme kaikki melkein yhtä aikaa ulos toteamaan, mitä oikein tapahtuu. Havaitimme ensimmäiseksi korkealla mäellä olevan Palkealan kirkon syytynen tuleen ja Olkkosen navetan päädystään tuli savua. Eteläinen taivaanranta salamoi ja sieltä kuului myös mahtava tykkien jyske. Kortteeritalon läheiselle pelloille alkoi jatkuvasti ölisten putoilla räjähtäviä kranaatteja, muodostaen edellisen päivän lumipeitteiselle maalle tiheään mustia läiskiiä.

Taloon syntyi vipinää. Jokainen

Hinkkasen poikia Kiviniemen markkinoilla, vasemmalta: Salomon Korkka, Tauno Nännimäinen, Jooseppi Hyttiä, Eemil Lemmetti nuor., Viljam Suikkanen, Albert Hämäläinen, Eemil Susi ja Eero Susi.